

MULTILINGUAL ACADEMIC JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES

Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences: Youth Delinquency in Greece 2016-2025

Symeon Mavridis

DOI Link: <http://dx.doi.org/10.46886/MAJESS/v14-i1/20294>

DOI: 10.46886/MAJESS/v14-i1/20294

Received: 21 February 2026, Revised: 16 March 2026, Accepted: 08 April 2026

Published Online: 30 April 2026

In-Text Citation: (Mavridis, 2026)

To Cite this Article: Mavridis, S. (2026). Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences: Youth Delinquency in Greece 2016-2025. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 14(1), 27–45.

Copyright: © The Authors 2026

Published by Knowledge Words Publications (www.kwpublications.com)

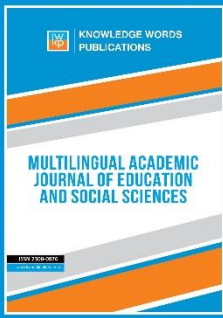
This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) license. The full terms of this license may be seen at: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

Vol. 14, No. 1, 2026, Pg. 27 - 45

<https://kwpublications.com/journals/journaldetail/MAJESS>

JOURNAL HOMEPAGE

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
<https://kwpublications.com/pages/detail/publication-ethics>

MULTILINGUAL ACADEMIC JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES

Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences: Youth Delinquency in Greece 2016-2025

Dr. Symeon Mavridis

Postdoctoral Researcher at the Department of Social Work, Democritus University of Thrace
Email: s.mavridis@hotmail.com

Abstract

Between 2016 and 2019, the number of juvenile offenders involved in delinquent behaviors increased. Since 2019, the time limit for the criminal responsibility of minors has increased from eight to twelve years. Subsequently, amid the coronavirus pandemic, the number of juvenile offenders involved in the majority of offenses decreased. However, the situation has worsened overall from 2022 to the present day, both in terms of the type and number of offenses committed and the number of juvenile perpetrators. Therefore, the state reacted dynamically by reforming the legislative framework, strengthening the role of the school, reinforcing safeguarding measures and strengthening the structures and methods of supporting minors.

Keywords: Criminality, juvenile delinquency, minors, minority, anti-crime policy

Λέξεις κλειδιά: Εγκληματικότητα, νεανική παραβατικότητα, ανήλικοι, ανηλικότητα, αντεγκληματική πολιτική

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και μελέτης υπαρχόντων στατιστικών μεγεθών να φωτίσει όψεις της νεανικής παραβατικότητας στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία 2016-2025. Πρόκειται για ένα διαχρονικό ζήτημα μείζονος σημασίας καθώς σχετίζεται με την προσπάθεια πρόληψης και περιστολής της παραβατικότητας των ανηλίκων και της εγκληματικότητας ευρύτερα μέσα σε ένα εξόχως μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Τα εξαχθέντα πορίσματα είναι χρήσιμα στις διωκτικές και δικαστικές αρχές, στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής στις κρατικές και κοινωνικές δομές υποστήριξης των ανηλίκων, σε νομικούς και επαγγελματίες που ιδιωτικού και δημοσίου τομέα που βοηθούν έμμεσα ή και άμεσα τους ανηλικούς στην αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς όπως ψυχολόγους και γιατρούς, στην επιστημονική κοινότητα που επικεντρώνεται στη διερεύνηση της ανωτέρω θεματικής καθώς και στην εκπαιδευτική κοινότητα και τους γονείς οι οποίοι έχουν ευθύνη για τη σωστή ανατροφή, αγωγή, εκπαίδευση και ασφάλεια των ανηλίκων.

Τα στατιστικά στοιχεία της παρούσας εργασίας αντλήθηκαν από δημοσιευθείσες έρευνες καθώς και από τις ιστοσελίδες του Υπουργείου Δικαιοσύνης (<https://ministryofjustice.gr/>), του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (<https://www.minocp.gov.gr/>), της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής (<https://sofron.gov.gr/>), της Ελληνικής Αστυνομίας (<https://www.astynomia.gr/>), της Ελληνιστικής Στατιστικής Αρχής στο πεδίο «Στατιστικές/Πληθυσμός και Κοινωνικές Συνθήκες» και στο υποπεδίο «Ποινική Δικαιοσύνη» (<https://www.statistics.gr/>) και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (<https://ekka.org.gr/index.php/el/>).

Η παρούσα έρευνα διορθώνεται σε έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο οριοθετεί την παραβατικότητα έναντι της εγκληματικότητας. Στη συνέχεια, το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζει στην ποινική ανηλικότητα και ερμηνεύει τα χρονικά όρια της ανηλικότητας. Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η νεανική παραβατικότητα την περίοδο 2016-2019 και στο τέταρτο κεφάλαιο ερευνάται η παραβατικότητα την περίοδο του κορωνοϊού (Covid) 2020-2021. Έπειτα, το πέμπτο κεφάλαιο εστιάζει στη εξέταση της νεανικής παραβατικότητας την περίοδο 2022-2025 και το έκτο στην προσπάθεια της πολιτείας για την περιστολή της νεανικής παραβατικότητας. Τέλος, εξάγονται τα αναγκαία συμπεράσματα.

Παραβατικότητα και εγκληματικότητα

Οι όροι εγκληματικότητα και παραβατικότητα είναι συνώνυμοι όχι όμως και ταυτόσημοι καθώς στην παραβατικότητα εντάσσονται και μη παραβατικές συμπεριφορές των ανηλικών όπως είναι η εκούσια εγκατάλειψη της οικογενειακής οικίας, η αγενής συμπεριφορά, η ανυπακοή στους γονείς, η απουσία από το σχολείο, η κατανάλωση οιοπνευματωδών ποτών, οι τάσεις αυτοκτονίας και η συναναστροφή με παραβατικές ομάδες. Δηλαδή, ο όρος παραβατικότητα είναι ευρύτερος της εγκληματικότητας (Seferidis 2014:36-38, Pitsela 2022:59, Kabouraki 2023:9).

Πλέον, εδώ και δεκαετίες, ιδίως για τους ανηλικούς, χρησιμοποιούνται οι όροι νεανική παραβατικότητα (Juvenile Delinquency), παραβατικότητα ανηλικών, ανήλικος παραβάτης, παραβατικός ανήλικος, ανήλικος δράστης εγκλήματος και παραπτώματιας για τις επιλήψιμες πράξεις τους ο δε όρος παραβατική συμπεριφορά είναι ταυτόσημος με τον όρο αξιόποινη πράξη (Courakis 2012:11, Korona 2014:22, Pitsela 2022:58-59, Plastira 2024:7). Διεθνώς, ο όρος νεανική παραβατικότητα παρουσιάστηκε πρώτα στην Αγγλία το έτος 1815 (Korona 2014:22, Gasparinatos 2020:19). Στην Ελλάδα, οι όροι ανήλικος παραβάτης και παραβατικότητα των ανηλικών εμφανίστηκαν στην ελληνική βιβλιογραφία μόλις τη δεκαετία του 1970 αντικαθιστώντας τον όρο «ανήλικος εγκληματίας» ο οποίος χρησιμοποιούταν στην νομοθεσία ήδη από τη δεκαετία του 1930 (Chaidou 2021:2).

Με το άρ. 1 παρ. 1 του Ν. 3189/2003 (ΦΕΚ Α' 243/21.10.2003) άλλαξε ο τίτλος του 8^{ου} Κεφαλαίου του Π.Κ. από «Ανήλικοι Εγκληματίες» σε «Ειδικές διατάξεις για τους ανηλικούς» και αντικαταστάθηκε ο όρος «ανήλικοι εγκληματίες» με τον όρο «ανήλικοι παραβάτες» (Courakis 2012:11-12, Pitsela 2022:58, Evangelatos 2023:7, Kosmatos 2025:72). Η συγκεκριμένη εννοιολογική μετατόπιση δεν είναι τυχαία. Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του ανωτέρω νόμου ο όρος «εγκληματίας» απαλείφθηκε καθώς «δεν συνάδει με τη φιλοσοφία που διέπει το Δίκαιο Ανηλικών, το οποίο είναι πρωτίστως δίκαιο προστασίας και πρόληψης και σε μεγάλο βαθμό αφορά ακαταλόγιστους δράστες».

Δύο είναι οι βασικοί λόγοι όπου ο όρος εγκληματικότητα ανηλίκων αντικαταστάθηκε από το νέο όρο της παραβατικότητας των ανηλίκων. Ο πρώτος λόγος είναι κοινωνικός και ειδικότερα η προσπάθεια αποφυγής του στιγματισμού / ετικετοποίησης (labeling theory) μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής πρόληψης καθώς ο όρος 'εγκληματίας' συνδέεται με την περιθωριοποίηση (Matskidou 2011:15-16, Tatsi 2012:93, Korona 2014:22, Kalaitzi 2020:2, Christopoulou 2021:50). Ο δεύτερος λόγος είναι ότι ο όρος παραβάτης δεν περιέχει κατ' ανάγκη καταλογισμό βάσει του αρ. 14 Π.Κ. (Matskidou 2011:15, Korona 2014:23, Konstantinou 2016:1863-1864, Christopoulou 2021:50).

Η ποινική ανηλικότητα - χρονικά όρια ανηλικότητας

Ο βασικός πρωταγωνιστής της έρευνας τίθεται ο ανήλικος παραβάτης. Ποιος όμως λογίζεται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας ως ανήλικος παραβάτης; Το ελληνικό δίκαιο ανηλικών (δραστών) ή δίκαιο παραβατικών ανηλίκων καταλαμβάνει κυρίως το αρ. 96 παρ. 3 Σ., το όγδοο κεφάλαιο του ΠΚ (άρ. 121-133 ΠΚ), τα αρ. 6, 113 και 114 του ΚΠΔ καθώς και διεθνείς συμβάσεις. Το σημαντικό αρ. 121 παρ. 1 ΠΚ ορίζει ότι: «Στο κεφάλαιο αυτό με τον όρο ανήλικοι νοούνται αυτοί που κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης έχουν ηλικία μεταξύ του δωδέκατου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένων».

Ακόμα, αν και είναι θεωρητικά αυτονόητο, σε δικαστήριο ανηλίκων υπάγεται ο δράστης που ήταν ανήλικος κατά την τέλεση της πράξης και όχι ο χρόνος κατά τον οποίο έγινε γνωστή η πράξη ή ο χρόνος που επήλθε το αποτέλεσμα ή ο χρόνος της εκδίκασης, γεγονός που έχει γίνει παγίως δεκτό και από τη νομολογία (Matskidou 2011:17, Margaritis 2012:481, Konstantinou 2016:1866, Dalakouras 2019:325, Margaritis and Margariti 2020:312, Pitsela 2022:145-146, Evangelatos 2023:96). Η ανηλικότητα προκύπτει από τη ληξιαρχική πράξη γεννήσεως του ανηλίκου αλλά και από δημόσια έγγραφα όπως ενδεικτικά αστυνομική ταυτότητα και διαβατήριό.

Επομένως, σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα, όπως ισχύει σήμερα, υπάρχουν τρεις βασικές ηλικιακές κατηγορίες που ρυθμίζουν την ποινική αντιμετώπιση ενός ανηλίκου και την παρεπόμενη ποινική ευθύνη.

A) Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει όσους είναι έως 12 ετών μη συμπληρωμένων καθώς με το νέο ΠΚ (Ν. 4619/2019) και το τροποποιηθέν αρ. 121 παρ. 1 ΠΚ, αυξήθηκε το όριο της ποινικής ανηλικότητας από τα οκτώ στα δώδεκα έτη. Αυτοί δεν καταλαμβάνονται από τις διατάξεις του ΠΚ περί ανηλίκων, δηλαδή θεωρούνται ποινικώς αδιάφοροι (ανύπαρκτοι) και απολύτως ανεύθυνοι από ποινική άποψη. Συνεπώς, δεν τελούν καν αξιόποινη πράξη και δεν έχουν απολύτως καμία ποινική ευθύνη (Matskidou 2011:21-22, Courakis 2012:499, Seferidis 2014: 56, 78, Margaritis 2012:476, Konstantinou 2016:1866, Margaritis et al. 2016:54, Margaritis and Margariti 2020:312, Kalaitzi 2020:3, Chaidou 2021:150, Gasparinatou 2020:297-298, Pitsela 2022:148-149, Plastira 2024:11, 27-28, Kosmatos 2025:81-82).

B) Η δεύτερη κατηγορία στηρίζεται στα άρθρα 121 παρ. 1 και 126 παρ. 1 ΠΚ και περιλαμβάνει αυτούς που είναι από 12 ετών συμπληρωμένων έως 15 ετών στους οποίους μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα. Αυτοί κατά αμάχητο τεκμήριο θεωρούνται ανίκανοι για καταλογισμό καθώς τους λείπει η συνείδηση του αδίκου και είναι ποινικά ανεύθυνοι (Matskidou 2011:18 επ., Courakis 2012:500-502, Seferidis 2014:70-71, Konstantinou 2016:1867, Baziakou 2018:9, Dalakouras 2019:325, Kalaitzi 2020:3,

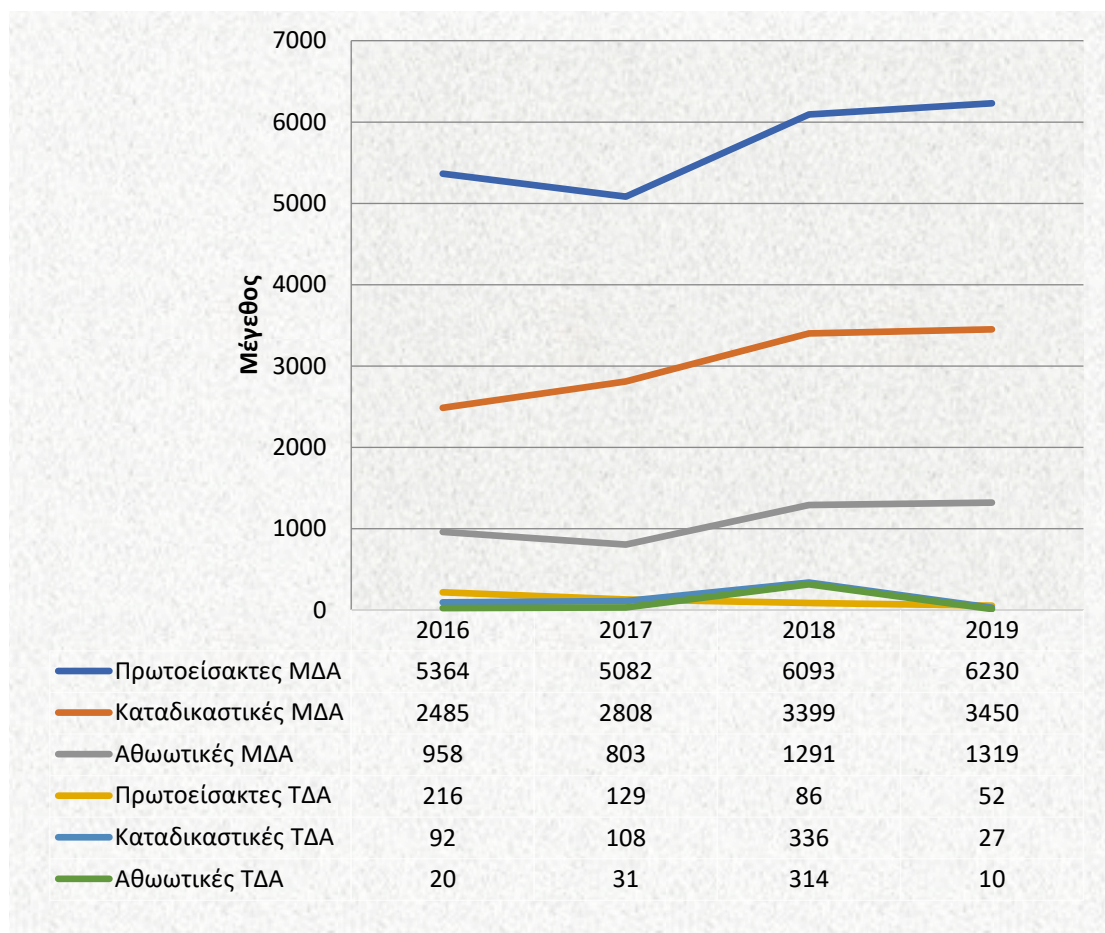
Gasparinatos 2020:298, Chaidou 2021:151, Pitsela 2022:146-147, Plastira 2024:11, 28, Kosmatos 2025:81, 83, 85).

Γ) Η τρίτη κατηγορία στηρίζεται στο άρθρο 121 παρ. 1 ΠΚ και 126 παρ. 2 και 127 ΠΚ και εσωκλείει όσους ανήλικους τέλεσαν πλημμέλημα ή και κακούργημα (αν το τελούσε ενήλικος) εφόσον έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας τους έως και το 18^ο. Δηλαδή, είναι ανήλικοι δεκαπέντε ετών συμπληρωμένων έως δεκαοκτώ ετών (Matskidou 2011:22 επ., Korona 2014:30, Konstantinou 2016:1867, Dalakouras 2019:325, Gasparinatos 2020:298, Chaidou 2021:151, Kosmatos 2025:81). Στους τελευταίους επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή Περιορισμός σε Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων (αν η πράξη κριθεί ως κακούργημα αν την τελούσε ενήλικος) σύμφωνα με το άρ. 121 παρ. 2 ΠΚ και το άρ. 127 ΠΚ. Αυτοί θεωρούνται ποινικά υπεύθυνοι κατά μαχητό τεκμήριο, ότι δηλαδή είναι ικανοί για καταλογισμό, που σημαίνει ότι ο καταλογισμός δεν αίρεται αυτοδικαίως με μόνη τη διαπίστωση της ηλικίας (Seferidis 2014:55, Margaritis et al. 2016:53, Kalaitzi 2020:3, Chaidou 2021:151, Gasparinatos 2020:298, Pitsela 2022:155-170, Kosmatos 2025:81, 84-85). Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι δογματικά οι πράξεις των ανηλίκων δεν λογίζονται ποτέ ως κακούργηματα αλλά θεωρούνται πάντοτε ως πλημμελήματα βάσει του άρ. 18 εδ. γ' του ΠΚ για τις κατηγορίες αξιοποιώνων πράξεων. Δηλαδή, για τους ανήλικους έχουμε κατά πλάσμα δικαίου νομοθετική πλημμελειοποίηση των κακούρημάτων.

Η νεανική παραβατικότητα την περίοδο 2016-2019

Γενικά, στην Ελλάδα παρατηρείται μια τάση επιδείνωσης όλων των κρίσιμων δεικτών της νεανικής παραβατικότητας από το 2016 έως και το 2019. Ο Πίνακας υπ' αρ. 1 αποτυπώνει στοιχεία που αφορούν τη νεανική παραβατικότητα στην Ελλάδα το διάστημα 2016-2019.

Πίνακας 1. Υποθέσεις και Αποφάσεις σε Μονομελή και Τριμελή Δικαστήρια Ανηλίκων πρώτου βαθμού (στοιχεία από Ελλάδα τα έτη 2016-2019)

(Ministry of Justice, Prosecutors of First Instance 2016-2024)

Πρωτοείσακτες είναι οι υποθέσεις που εισάγονται για πρώτη φορά. Αυτές μας δείχνουν τον ετήσιο όγκο της παραβατικότητας των ανηλίκων κατά έτος στις δικαστικές αίθουσες. Προφανώς, η πραγματική απεικόνιση της νεανικής παραβατικότητας, είναι δύσκολο να επιτευχθεί λόγω της αφανούς, γκρίζας ή σκοτεινής παραβατικότητας λόγω των εγκλημάτων που δεν γίνονται αντιληπτά, δεν αποκαλύπτονται ή δεν καταγγέλλονται ποτέ (Alexiadis 2004:96 επ., Courakis 2012:312 επ., Vidali 2013:32 επ., Spinelli 2014:78, Pitsela 2022:511 επ., Kosmatos 2025:298 επ.). Όσον αφορά τις καταδικαστικές αποφάσεις, που είναι και οι πιο σημαντικές, στα Μονομελή Δικαστήρια Ανηλίκων που εκδικάζουν τη μερίδα του λέοντος των σχετικών αδικημάτων, παρουσιάζεται μια διαρκής ανησυχητική αύξηση.

Ακόμα, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ιδίως μετά το 2016, βάσει των στοιχείων του ΕΚΚΑ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης - ekka.org.gr), που υπάγεται στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, αυξήθηκε ραγδαία ο αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων (Unaccompanied Children - UAC) (Πίνακας υπ' αρ. 2). Καθώς ένα ασυνόδευτο ανήλικο άτομο είναι απροστάτευτο και κοινωνικά αποκλεισμένο είναι ευκολότερο τόσο να πέσει θύμα εκμετάλλευσης από τρίτους όσο και να προβεί σε παραβατικές συμπεριφορές με σκοπό την επιβίωσή του (Gasparinatos 2020:542-543).

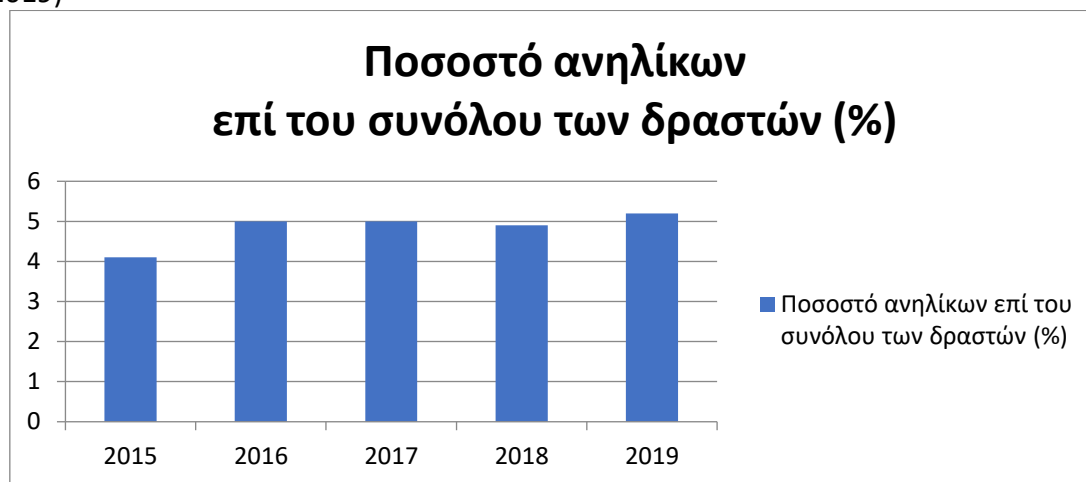
Πίνακας 2. Ασυνόδευτα ανήλικα στην Ελλάδα στις 31/12 (έτη 2016-2019)

2016	2017	2018	2019
2300	3350	3741	5301

(ΕΚΚΑ 2017, 2018, 2018b, 2019)

Ακόμα, η άνοδος της νεανικής παραβατικότητας μετά το 2016 πιστοποιείται και από το δείκτη του ποσοστού των ανηλίκων επί του συνόλου των δραστών όπως δείχνει ο Πίνακας υπ' αρ. 3 για τα έτη 2015-2019 (δράστες για κακουργήματα - πλημμελήματα, γνωστοί κατά τη διάρκεια του έτους - αυτουργοί & συμμετοχοί). Στο σχετικό πίνακα η ELSTAT αναφέρει ως επεξηγηματικά στοιχεία για τη θεματική μας α) ότι στο σύνολο των δραστών περιλαμβάνονται οι δράστες που ήταν γνωστοί κατά το μήνα βεβαίωσης τους αδικήματος και δράστες άγνωστοι το μήνα βεβαίωσης, που αποκαλύφθηκαν στη διάρκεια του ίδιου έτους, αυτουργοί και συμμετοχοί, συλληφθέντες και μη και β) ότι ως ανήλικοι εννοούνται άτομα ηλικίας 7 έως 17 ετών.

Πίνακας 3. Ποσοστό των ανηλίκων (7 έως 17 ετών) επί του συνόλου των δραστών % (2015-2019)

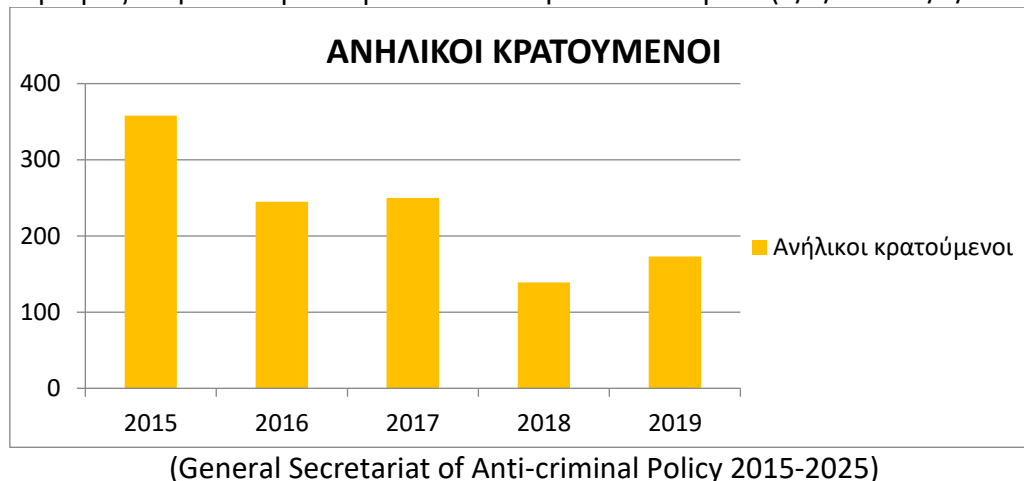

(ELSTAT 2000-2024)

Τα στοιχεία που προκύπτουν από τον Πίνακα υπ' αρ. 3 είναι ανησυχητικά διότι το νομικό καθεστώς για τους ανήλικους, ιδίως από το 2015 έως το 2019, ήταν γενικά εξόχως επιεικές, προοδευτικό και σαφώς ευμενέστερο της προηγούμενης σχετικής νομοθεσίας (Ν. 4322/2015, Ν. 4356/2015, Ν. 4619/2019, Ν. 4620/2019). Παρ' όλα αυτά, παρατηρείται αύξηση της εμπλοκής των ανηλίκων δραστών (ανήλικοι από 7 έως 17 ετών επί συνόλου δραστών) σε σχέση με το σύνολο των δραστών παρά κίολας το μεγάλο πρόβλημα της υπογεννητικότητας (4,1% το 2015, 5,0% το 2016, 5,0% το 2017 και 4,9% το 2018 και 5,2% το 2019). Για την κρίσιμη ηλικία 13 έως 17 ετών το 2015 είχαμε 4.321 δράστες, το 5.616 το 2016, 5.847 το 2017, 6.038 το 2018 και 6.462 το 2019 (ELSTAT 2000-2024). Τέλος, θα πρέπει να καταγραφεί ότι οι στατιστικές της ELSTAT θα πρέπει να διορθωθούν και να συμβαδίζουν με το χρονικό πλαίσιο της ποινικής ανηλικότητας των δραστών, δηλαδή στα χρονικά πλαίσια 12 έως 18 ετών.

Ο προγενέστερος Πίνακας υπ' αρ. 3 σχετίζεται και με τα πορίσματα του κάτωθι Πίνακα υπ' αρ. 4 ο οποίος παρουσιάζει τον αριθμό των ανηλίκων κρατουμένων στην Ελλάδα κατά την 1^η Ιανουαρίου εκάστου έτους το διάστημα 2015-2019.

Πίνακας 4. Αριθμός ανηλικών κρατούμενων κατά την 1^η Ιανουαρίου (1/1/2015-1/1/2019)

Από την επεξεργασία των στοιχείων προκύπτει ότι στην Ελλάδα, οι συνεχείς τροποποιήσεις του ΠΚ και του ΚΠΔ προς το επιεικέστερο (βλ. αποσυμφόρηση καταστημάτων κράτησης), οδήγησαν σε μείωση του αριθμού των ανηλικών κρατούμενων (μέχρι το 2018) όχι όμως και της συνολικής παραβατικότητας των ανηλικών. Ειδικότερα, 358 ανήλικοι κρατούμενοι καταγράφηκαν το 2015, 245 το 2016, 250 το 2017, 139 το 2018 και 173 το 2019!

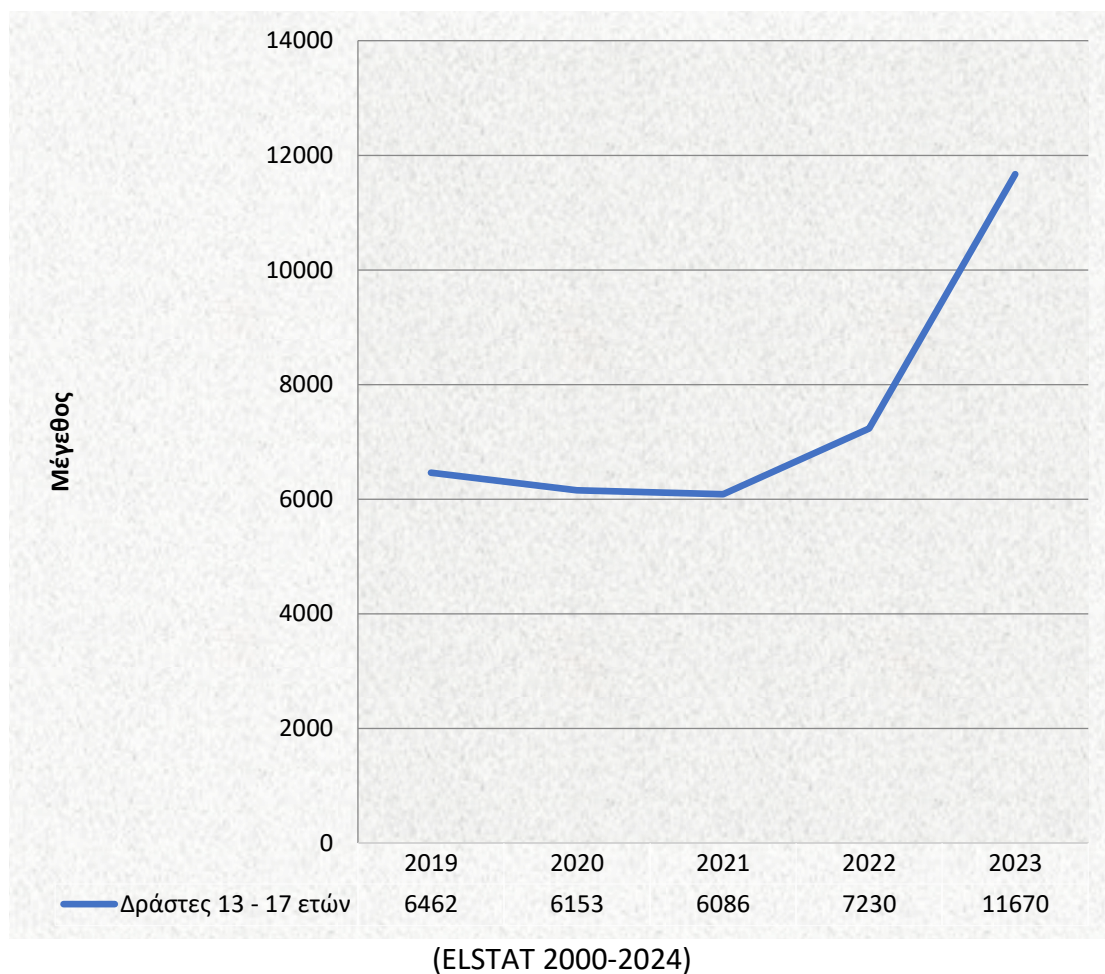
Η νεανική παραβατικότητα την περίοδο του Covid 2020-2021

Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 η οποία εκδηλώθηκε το Δεκέμβριο του 2019 οδήγησε τα κράτη παγκοσμίως στην υιοθέτηση μέτρων που αποσκοπούσαν στον περιορισμό της μετάδοσης της νόσου. Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλα κράτη, κάποια μέτρα αφορούσαν τη δραστηκή περιστολή των ασκόπων μετακινήσεων των πολιτών. Τα συγκεκριμένα μέτρα, όπως ήταν φυσιολογικό, οδήγησαν προσωρινά στην Ελλάδα στη μείωση συνολικά της νεανικής παραβατικότητας.

Η Ελληνική Αστυνομία παραθέτει στατιστικά στοιχεία ξεχωριστά για κατηγορίες αδικημάτων για δράστες ηλικίας 13-17 ετών μετά το 2020 (δράστες αδικημάτων, γνωστοί το μήνα βεβαίωσης του αδικήματος, κατά τάξεις ηλικιών και κατά γενικές κατηγορίες αδικημάτων, μόνο για κακουργήματα, πλημμελήματα). Από την άλλη, η συνολική μείωση της παραβατικότητας των ανηλικών το 2021 σε σχέση με το 2020 δεν αφορά όλες τις κατηγορίες των αδικημάτων. Για παράδειγμα, όσον αφορά τη νομοθεσία περί ενδοικογενειακής βίας το 2020 στις ηλικίες 13-17 καταγράφηκαν 56 δράστες ενώ το 2021 124. Αντίστοιχα, το 2020 η παραβίαση της νομοθεσίας των ναρκωτικών είχε 440 δράστες και το 2021 471 (Statistical Yearbook of the Greek Police 2020:55-57, 2021:55-57 με αναλυτικά στοιχεία για κάθε κατηγορία αδικημάτων).

Ανάλογα, ο Πίνακας υπ' αρ. 5, βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ αναδεικνύει τη μείωση των ανηλικών δραστών ηλικίας από 13 έως 17 ετών στην Ελλάδα την περίοδο του κορωνοϊού (2020-2021) και την τεράστια σταδιακή αύξηση μέχρι τουλάχιστον και το 2023.

Πίνακας αρ. 5. Δράστες για κακουργήματα - πλημμελήματα, γνωστοί κατά τη διάρκεια του έτους (αυτουργοί & συμμετοχοί), ηλικίας από 13 έως 17 ετών (2019-2023).

Πιθανώς, ο κορωνοϊός COVID-19 αποτέλεσε για ένα χρονικό διάστημα ενδεχομένως και ψεύτικο άλλοθι για τη συγκεκριμένη αύξηση. Σύμφωνα, στατιστικά στοιχεία όσον αφορά τις αντιλήψεις των ερωτώμενων σχετικά με την επίδραση του covid στην παραβατικότητα, η επίδραση του κορωνοϊού στην κατοπινή αύξηση της νεανικής παραβατικότητας ήταν μικρή. Ειδικότερα, τον Δεκέμβριο του 2024 παρουσιάστηκε έρευνα της Prorata του Νοεμβρίου του 2024 με θέμα «Νεανική Βία & Παραβατικότητα. Οι αντιλήψεις της ελληνικής κοινωνίας στην καταγραφή και αντιμετώπιση του φαινομένου - Από την καταστολή στην πρόληψη» για λογαριασμό του Ινστιτούτου για τη Σοσιαλδημοκρατία – InSocial και του Friedrich Ebert Stiftung Αθήνας (FES). Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με πανελλαδικό δείγμα 1000 ατόμων από τις 19 έως τις 6/11/24 (το ΒΗΜΑ 7.12.2024 – tonima.gr). Στο σχετικό ερώτημα της έρευνας όσον αφορά τους Κοινωνικούς - Πολιτισμικούς παράγοντες: «Τι ασκεί επιρροή στην εμφάνιση φαινομένων βίας/παραβατικότητας;» (%), ανάμεσα σε επτά πολύ σημαντικούς παράγοντες (αντιλήψεις γύρω από τις αιτίες του φαινομένου), ο παράγοντας «η επίδραση της περιόδου της πανδημίας» κατατάχθηκε τελευταίος (τα ποσοστά αναφέρονται σε όσους απάντησαν «μεγάλη επιρροή») - Πίνακας υπ' αρ. 6.

Πίνακας αρ. 6. Τι ασκεί επιρροή στην εμφάνιση φαινομένων βίας/παραβατικότητας (%); - Κοινωνικοί - Πολιτισμικοί παράγοντες

(έρευνα της Prorata 2024 - το ΒΗΜΑ 7.12.2024)

Γενικά, η εγκληματικότητα / παραβατικότητα αποτελεί ένα σύνθετο, περίπλοκο και πολυπαραγοντικό φαινόμενο που η αιτιολόγησή του είναι μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Για παράδειγμα, ενώ στην Ελλάδα ορισμένοι βασικοί οικονομικοί δείκτες ευημερούν τα τελευταία χρόνια, σε σχέση τουλάχιστον το πρόσφατο μνημονιακό παρελθόν, όπως είναι π.χ. η μείωση της ανεργίας, εντούτοις η νεανική παραβατικότητα διαρκώς αυξάνεται (βλ. Πίνακα υπ' αρ. 7). Δηλαδή, είναι λάθος να αποδίδεται η νεανική παραβατικότητα μονοδιάστατα, σε έναν μόνο εγκληματογόνο παράγοντα δηλαδή είτε στον COVID-19, είτε στην οικονομική δυσπραγία, είτε στην ανεργία είτε κάπου αλλού σύμφωνα τουλάχιστον με την πολυπαραγοντική προσέγγιση (Alexiadis 2004:77-80, Courakis 2012:100-103, Chaidou 2021:55-61).

Πίνακας 7. Ποσοστό ανεργίας (%) στην Ελλάδα (2016-2023)

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
23,51	21,41	19,18	17,05	15,90	14,66	12,43	11,07	10,13

(macro trends, macro trends.net – Greece Unemployment Rate 1991-2024)

Η νεανική παραβατικότητα την περίοδο 2022-2025

Δυστυχώς, από το 2022 μέχρι και σήμερα η νεανική παραβατικότητα στην Ελλάδα έχει αυξηθεί σημαντικά. Δεν είναι τυχαίο πως το 2025 η Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη της Βίας και την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων 2025-2030 (2025:10), που καταρτίστηκε από ειδική Επιτροπή Εμπειρογνομώνων (συστάθηκε με την υπ' αριθμ. Υ7 Αποφάσεως του Πρωθυπουργού - ΦΕΚ Β' 1587/8.3.2024) ανέφερε: «Έντονα αυξητική τάση στη νεανική παραβατικότητα ιδίως κατά το 2023 και το 2024».

Μπροστά σε αυτήν την κατάσταση, ο έλληνας νομοθέτης αποφάσισε να δράσει και να αλλάξει με το Ν. 5094/2024 τα κομβικά άρθρα 54, 127 ΠΚ και 133 προς το αυστηρότερο και γενικά να αυστηροποιηθεί το ποινικό πλαίσιο του δικαίου των ανηλίκων. Η αυστηροποίηση του ποινικού πλαισίου όσον αφορά τους ανήλικους παραβάτες αντανάκλαστηκε άμεσα στα στοιχεία των κρατουμένων στα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας όπως δείχνει ο Πίνακας υπ' αρ. 8.

Πίνακας 8. Συγκεντρωτικός στατιστικός πίνακας κρατούμενων κατά την 1^η Ιανουαρίου ετών 2020-2025

	1/1/20	1/1/21	1/1/22	1/1/23	1/1/24	1/1/25
Συνολ. αρ. κρατουμένων	10.891	11.379	11.030	10.526	10.242	11.484
Αριθμός υποδίκων	2.892	2.654	2.624	2.545	2.765	2.925
Αριθμός αλλοδαπών	6.310	6.799	6.499	6.022	5.562	5.973
Αριθμός γυναικών	490	527	537	532	496	609
Αρ. ανηλίκων (15+-18)	30	33	32	36	30	80
Αρ. νεαρών ενηλίκων (18+-25)	1.086	1177	957	843	1094	1.382

(General Secretariat of Anti-criminal Policy 2015-2025)

Ο Πίνακας υπ' αρ. 8 είναι σημαντικός για τη θεματική μας για τρεις βασικούς λόγους. Πρώτον, ο συνολικός αριθμός κρατουμένων στις 1.1.2025 έφτασε τους 11.484. Ο συγκεκριμένος αριθμός δείχνει ότι στην Ελλάδα τα τελευταία έτη δεν αυξήθηκε μόνο η νεανική παραβατικότητα αλλά και ο συνολικός αριθμός κρατουμένων (ανηλίκων και ενηλίκων). Δεύτερον, μετά τις πρόσφατες νομοθετικές αλλαγές όπως με το Ν. 5090/2024, το ποινικό δίκαιο των ανηλίκων αυστηροποιήθηκε γεγονός που αποτυπώθηκε στην απότομη αύξηση των ανηλίκων κρατουμένων οι οποίοι από μόλις 30 στις 1.1.2024 έφτασαν τους 80 στις 1.1.2025. Τρίτον, η αύξηση της εμπλοκής των ανηλίκων σε αδικήματα της κρισιμότερης ηλικιακής ομάδας (15+-18) συμβαδίζει με την επίσης εξαιρετικά κρίσιμη κατηγορία των νεαρών ενηλίκων (18+-25). Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα των νεαρών ενηλίκων όχι μόνο προικοδοτήθηκε με ηπιότερη ποινική μεταχείριση από τον νομοθέτη αλλά σταδιακά διευρύνθηκαν τα ηλικιακά όρια των δικαιούμενων προσώπων. Παρ' όλα αυτά, τα στοιχεία δείχνουν ότι η πολιτεία ουσιαστικά κρύβοντας το πρόβλημα της παραβατικότητας στους ανηλικούς απλά το μετατοπίζει στην επόμενη ποινική κατηγορία των νεαρών ενηλίκων (18+-25) στην οποία επιβάλλεται ευκολότερα ο εγκλεισμός. Η δικαστηριακή πράξη δυστυχώς έχει δείξει ότι πολλοί από τους νεαρούς ενήλικες είναι γνωστοί στις αρχές και ειδικότερα στην αστυνομία, τους εισαγγελείς, τους ανακριτές, τους δικαστές αλλά και τους κοινωνικούς φορείς όπως είναι οι επιμελητές ανηλίκων. Οι συγκεκριμένοι νεαροί ενήλικες συνήθως έχουν ήδη υποτροπιάσει αρκετές φορές ήδη ως ανήλικοι με αποτέλεσμα η ενηλικίωση ενίοτε να σηματοδοτεί και τον εγκλεισμό τους με την τέλεση ενός σοβαρού νέου αδικήματος. Για αυτό, με το Ν. 5094/2024 μειώθηκε και επανήλθε, ορθώς, το απώτατο όριο, μέχρι το οποίο κάποιος μπορεί να θεωρηθεί ως νεαρός ενήλικος, στο εικοστό πρώτος έτος της ηλικίας.

Επιπροσθέτως, ένα ακόμα δυσάρεστο γεγονός είναι ότι στην Ελλάδα ολοένα και σε μικρότερη ηλικία ξεκινάει η παραβατική συμπεριφορά των ανηλίκων (Πίνακας υπ' αρ. 9).

Πίνακας 9. Δράστες για κακουργήματα - πλημμελήματα, γνωστοί κατά τη διάρκεια του έτους (αυτουργοί & συμμετοχοί), ηλικίας από 13 έως 24 ετών (2019-2024)

ΕΤΟΣ	Σύνολο διαπραχθέντων αδικημάτων	Από 13 έως 17 ετών	Από 18 έως 20 ετών	Από 21 έως 24 ετών
2019	220.403	6.462	9.460	13.615
2020	191.224	6.153	8.696	12.585
2021	203.160	6.086	8.379	13.170
2022	241.549	7.230	9.718	13.430
2023	247.416	11.670	6.271	12.892
2024	250.808	14.356	7.774	16.033

(ELSTAT 2000-2024)

Στα διαπραχθέντα αδικήματα περιλαμβάνονται κακουργήματα και πλημμελήματα, τελεσμένα και απόπειρες. Στο σύνολο των δραστών περιλαμβάνονται οι δράστες που ήταν γνωστοί κατά το μήνα βεβαίωσης τους αδικήματος και δράστες άγνωστοι το μήνα βεβαίωσης, που αποκαλύφθηκαν στη διάρκεια του ίδιου έτους, αυτουργοί και συμμετοχοί, συλληφθέντες και μη.

Ακόμα, η μεγάλη αύξηση της νεανικής παραβατικότητας αποτυπώνεται και στα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας των ετών 2019-2024 τα οποία δημοσιεύθηκαν στην Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη της Βίας και την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων 2025-2030 (2025:42) από τα οποία προκύπτει αύξηση του αριθμού των ανήλικων δραστών (Πίνακες υπ' αρ. 11 και 12).

Πίνακας 11. Αριθμός ανήλικων δραστών ανά είδος παράβασης για τα έτη 2019-2024

Κατηγορία παράβασης	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Κλοπές	1024	875	790	909	1292	1215
Ληστείες	187	158	156	168	265	315
Σωματικές Βλάβες	91	99	174	266	449	614
Επικίνδυνες Σωματικές Βλάβες	84	56	57	103	130	247
Βαριές Σωματικές Βλάβες	6	1	11	1	4	9
Βιασμοί	21	25	26	32	34	28

National Strategy for the Prevention of Violence and Dealing with Delinquency Minors (2025:42)

Πίνακας 12. Αριθμός υποθέσεων με ανήλικους δράστες ανά είδος παράβασης για τα έτη 2019-2024

Κατηγορία παράβασης	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Κλοπές	795	828	632	734	986	909
Ληστείες	261	118	89	103	167	191
Σωματικές Βλάβες	63	69	112	102	292	395
Επικίνδυνες Σωματικές Βλάβες	40	41	32	35	84	143
Βαριές Σωματικές Βλάβες	5	1	6	1	4	5
Βιασμοί	10	20	18	12	28	21

National Strategy for the Prevention of Violence and Dealing with Delinquency Minors (2025:43)

Τα συμπεράσματα είναι αλγεινά. Η Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη της Βίας και την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων 2025-2030 (2025:45) εξετάζοντας στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας καταλήγει σε μια σειρά εξαιρετικά ανησυχητικών παρατηρήσεων όπως: α) έντονη αύξηση της νεανικής παραβατικότητας, β) αύξηση των αδικημάτων των σωματικών βλαβών ακόμα δε και των σοβαρών όπως είναι οι επικίνδυνες και οι βαριές σωματικές βλάβες, γ) εμφάνιση οργανωμένων χαρακτηριστικών στη νεανική παραβατικότητα, δ) μείωση του ηλικιακού ορίου των ανηλίκων στη διάπραξη παραβατικών πράξεων, ε) αύξηση της συμμετοχής των κοριτσιών σε παραβατικές πράξεις, στ) επαναληπτικότητα στην συμπεριφορά των ανηλίκων που σημαίνει αύξηση και της υποτροπής και ζ) μεγάλη πλέον ορατότητα των παραβατικών πράξεων των ανηλίκων που σημαίνει όχι μόνο αύξηση των περιστατικών αλλά και ευκολότερη πλέον δημοσιότητά τους σε ΜΜΕ και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Για παράδειγμα, τα στοιχεία δείχνουν ότι το α' οκτάμηνο του 2023 είχαμε 4.875 υποθέσεις με αδικήματα ανηλίκων και είχαν συλληφθεί 6.157 δράστες. Αντίστοιχα, το α' οκτάμηνο του 2024 είχαν καταγραφεί 7.180 υποθέσεις με αδικήματα ανηλίκων και είχαν συλληφθεί 8.978 ανήλικοι (Labropoulos 2024).

Ως προς τη χωρική κατανομή της νεανικής παραβατικότητας γενικά η παραβατική δραστηριότητα πραγματοποιείται σε γκετοποιημένες περιοχές κυρίως των μεγαλουπόλεων (όπως στην περιοχή Αγίας Βαρβάρας, Ζεφείρι, Ανω Λιόσια, Κέντρο Αθηνών, στην Θεσσαλονίκη στην περιοχή του Δενδροποτάμου, στον νομό Σερρών στην περιοχή Ηράκλειας, Δροσερό Ξάνθης, κλπ) (Seferidis 2014:18). Στην Αθήνα, οι δύσκολες περιοχές που φαίνεται να έχουν τους περισσότερους ανήλικους συλληφθέντες είναι ο Άγιος Παντελεήμονας, η Δάφνη, ο Υμηττός, η Κυψέλη και ο Κολωνός. Σε άλλες περιοχές της Αττικής τα περισσότερα περιστατικά με εγκληματικότητα ανηλίκων εμφανίζονται σε Άλιμο, Ηλιούπολη, Αχαρνές, Φυλή, Πετρούπολη, Περιστερί, Μαρούσι, Κηφισιά, Νέα Ιωνία, στο κέντρο του Πειραιά, στα Καμίνια και στη Νίκαια (Labropoulos 2024).

2024-2025 - Η προσπάθεια περιστολής της νεανικής παραβατικότητας

Το 2024 αποτέλεσε έτος σταθμό για την προσπάθεια περιορισμού της νεανικής παραβατικότητας. Τα πολυάριθμα και σοβαρά περιστατικά νεανικής παραβατικότητας που απασχολούσαν συχνά την επικαιρότητα οδήγησαν το κράτος να παρέμβει. Οι περισσότερες παρεμβάσεις αφορούσαν τη βελτίωση και σε ορισμένες περιπτώσεις την αυστηροποίηση της

νομοθεσίας, το ρόλο του σχολείου, το ρόλο της αστυνομίας, τη μεγαλύτερη προσοχή των γονέων καθώς και πρακτικούς τρόπους υποστήριξης των ανηλίκων.

Η αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου περιλάμβανε καταρχήν τα κομβικά άρ. 54 και 127 ΠΚ, τα οποία τροποποιήθηκαν με το Ν. 5090/2024 (ΦΕΚ Α' 30/23.2.2024). Η αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου φάνηκε στην πράξη με την απότομη αύξηση των ανηλίκων που κρατούνται στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων στα οποία στις 1.1.2024 κρατούνταν 30 ανήλικοι και στις 1.1.2025 κρατούνταν 80 ανήλικοι. Ακόμα, με το Ν. 5221/2025 (ΦΕΚ Α' 133/28.07.2025) τροποποιήθηκε προς το αυστηρότερο το άρ. 46 ΚΠΔ για την ποινική δίωξη ανηλίκου. Επιπλέον, λήφθηκαν και επιπρόσθετα μέτρα για την αθλητική βία όπως θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας για την προμήθεια εισιτηρίων και την παρουσία ανηλίκων σε αθλητικές εκδηλώσεις (ΚΥΑ 568/2024 - ΦΕΚ Β' 1120/15-2-2024 για την ειδική ηλεκτρονική «Πλατφόρμα ταυτοποίησης κατόχων αθλητικών εισιτηρίων» του άρθρου 7 του ν. 5085/2024) αλλά και την εγκατάσταση συστημάτων εποπτείας αθλητικών εγκαταστάσεων (ΚΥΑ Αριθμ. ΓΓΑ/3648 ΦΕΚ Β' 929/07.02.2024 για Εγκατάσταση και λειτουργία ηλεκτρονικού συστήματος εποπτείας αθλητικών εγκαταστάσεων) όπως και για τη δημιουργία Ψηφιακού Μητρώου Λεσχών Φιλάθλων (ΚΥΑ ΓΓΑ/17041/2024 - ΦΕΚ Β' 3729/28-6-2024). Επιπροσθέτως, με την Υπουργική Απόφαση 6288/2024 (ΦΕΚ Β' 6831/13.12.2024) καθορίστηκε το πλαίσιο επιλογής και εφαρμογής του αναμορφωτικού μέτρου της περ. θβ' της παρ. 1 του άρθρου 122 του Ποινικού Κώδικα και δη η παρακολούθηση προγραμμάτων αθλητισμού και συμμετοχής ανηλίκων ή νέων σε αθλητικά σωματεία. Τέλος, η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου στις 22.2.2024 δημοσίευσε εγκύκλιο με προτεινόμενες δράσεις για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων (εγκύκλιος ΕισΑΠ 2/2024).

Παράλληλα, η βεντάλια των μέτρων κατά της νεανικής παραβατικότητας περιέβαλε πλην των ανηλίκων και τους γονείς. Ειδικότερα, ο ελέφαντας μέσα στο δωμάτιο στη νεανική παραβατικότητα είναι η ευθύνη των γονιών. Στο πλαίσιο αυτό τροποποιήθηκε προς το αυστηρότερο το άρ. 360 ΠΚ για την παραμέληση της εποπτείας ανηλίκου - συμπαριστατούμενου με το Ν. 5172/2025. Παλαιότερα το αδίκημα της παραμέλησης εποπτείας ανηλίκου σπάνια οδηγούσε σε ενοχή και καταδίκη των γονιών. «Στην πράξη σπάνια παραπέμπονται οι γονείς για μια τέτοια παράβαση, αλλά και όταν παραπεμφθούν πολύ δύσκολα αποδεικνύεται ο δόλος που απαιτεί ο νόμος κατά την άσκηση του καθήκοντος της εποπτείας του ανηλίκου, και κατά συνέπεια απαλλάσσονται» (Chaidou 2021:155). «Στην πράξη δεν ασκούνται συχνά διώξεις για παραμέληση εποπτείας ανηλίκων σε γονείς» (Evangelatos 2023:87). Αυτή όμως η κατάσταση άλλαξε. Πλέον, το 2024 συλλαμβάνονται τέσσερις γονείς ημερησίως για παραμέληση εποπτείας καθώς το 2024 σημειώθηκε αύξηση 46% στις συλλήψεις ανηλίκων και 70% στις συλλήψεις γονιών (Labropoulos 2024).

Όσον αφορά τους γονείς προς υποβοήθηση του καλύτερου ελέγχου και προστασίας των ανηλίκων, τον Μάιο του 2025, θεσμοθετήθηκε και λειτουργεί στην Ελλάδα το Kids Wallet, ένα ψηφιακό πορτοφόλι (φάκελος) ανηλίκων το οποίο διατίθεται μέσω εφαρμογής για smartphones. Το Kids Wallet προσφέρει τρία βασικά πράγματα: α) ψηφιακό γονικό έλεγχο (parental control), β) επιβεβαίωση ηλικίας των ανηλίκων στο διαδίκτυο για προστασία από κατάλληλο και επικίνδυνο περιεχόμενο (age verification) και γ) ψηφιακή ταυτότητα για ανήλικους με σκοπό μέσω της αποθήκευσης της ψηφιακής ταυτότητας τη διευκόλυνση πρόσβασης σε υπηρεσίες και εφαρμογές που απαιτούν επιβεβαίωση ηλικίας (εργαλείο ταυτοποίησης).

Περαιτέρω, ένας τομέας στον οποίο δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα ήταν ο ρόλος του σχολείου. Αναλυτικότερα, βάσει τη Κοινής Υπουργικής Απόφασης 35692/ΓΔ4 (ΦΕΚ Β' 2176/8.4.2024) ενεργοποιήθηκε ειδική διαμορφωμένη ψηφιακή πλατφόρμα στη διεύθυνση <https://stop-bullying.gov.gr>, η οποία είναι προσβάσιμη μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης gov.gr. Στην πράξη, οποιοδήποτε μαθητής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που έχει δεχτεί bullying ή γονείς και κηδεμόνες μαθητών που φοιτούν είτε στην πρωτοβάθμια είτε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δύναται να προβεί σε αναφορά. Ακολούθως, οι αναφορές αποστέλλονται στη σχολική μονάδα και σε τετραμελή ομάδα δράσης της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης.

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το Υπουργείο Παιδείας έχει θεσπίσει τρία βασικά πρωτόκολλα εναντίον της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού (Ε.ΒΙ.Ε), α) το Πρωτόκολλο Διαχείριση Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού, β) το Πρωτόκολλο Πρόληψης Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού και 3) το Πρωτόκολλο Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού: Ορισμοί και εννοιολογικό υπόβαθρο, που παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον (βλ. άρ. 4 του Ν. 5029/2023). Ακόμα, υποχρεώθηκαν όλες οι Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης να διαθέτουν Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας βάσει της υπ' αρ. Υ.Α. 109697/ΓΔΑ/2024 (ΦΕΚ Β' 5387/26.9.2024) και καταρτίστηκε σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (νηπιαγωγείο έως λύκειο) νέο πρόγραμμα σπουδών με τίτλο «Δράσεις Ενεργού Πολίτη» σύμφωνα με την Υ.Α. 130372/ΓΔΑ/2024 (ΦΕΚ Β' 6048/1.11.2024). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει και αντεγκληματικές πολιτικές αφού για παράδειγμα οι μαθητές πλην τοις άλλοις για παράδειγμα: «αναδεικνύουν με άρθρα, βίντεο ή ηχητικά τις αιτίες φαινομένων αστικής φτώχειας και εγκληματικότητας μετά από την μελέτη περιπτώσεων».

Ακόμα, στα σχολεία αυστηροποιήθηκε το πειθαρχικό πλαίσιο το οποίο αποσκοπεί στη διαπαιδαγώγηση των μαθητών. Ως εκ τούτου, απαγορεύτηκαν τα κινητά τηλέφωνα στα γυμνάσια και στα λύκεια (Υ.Α. 102791/ΓΔ4 - ΦΕΚ Β' 5130/10.9.2024) ενώ σύμφωνα με την υπουργική Απόφαση με αριθμ. 44879/ΓΔ4 (ΦΕΚ Β' 2531/29.4.2024) στο νέο ποινολόγιο των μαθητών επανήλθε το παιδαγωγικό μέτρο της πενθήμερης αποβολής.

Όσον αφορά την αστυνομία, στις 30.4.2024 τέθηκε σε λειτουργία από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη σε ολόκληρη τη χώρα η 24ωρη τηλεφωνική γραμμή 10201 της Υποδιεύθυνσης Προστασίας Ανηλίκων για την καταπολέμηση της παραβατικότητας των ανηλίκων, την προστασία των ανηλίκων, την υποδοχή καταγγελιών, την κεντρική διαχείριση των περιστατικών και την παροχή ενημέρωσης και συμβουλών. Μέσα σε λιγότερο από δύο μήνες η γραμμή δέχτηκε 57 καταγγελίες (Ανδριανόπουλος 2024). Ακολούθως, υιοθετήθηκαν περιπολίες ήπιας αστυνόμευσης με νέες και νέους αστυνομικούς σε μέρη όπου καταγράφεται μεγάλη συγκέντρωση παιδιών και στο παρελθόν είχαν παρατηρηθεί επεισόδια ή περιστατικά βίας και παραβατικότητας και συμπληρωματικά προς αυτό το μέτρο, σε κάθε Διεύθυνση Αστυνομίας, ορίστηκε ένας Αξιωματικός, ως υπεύθυνος για τον συντονισμό όλων των δράσεων προστασίας των ανηλίκων (EPTnews 2025). Τα συγκεκριμένα μέτρα έρχονται προς συμπλήρωση των επαυξημένων αρμοδιοτήτων των αστυνομίας για τους ανηλικούς του άρ. 97 (Προστασία ανηλίκων) του Π.Δ. 141/1991 και του άρ. 6 (Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων) του Π.Δ. 7/2017.

Επιπροσθέτως, το Νοέμβριο του 2024, τέθηκε σε ισχύ η εφαρμογή SAFE.YOUth με την Υπουργική Απόφαση με αριθμ. 1225 (ΦΕΚ Β' 6331/18.11.2024), η οποία φέρει τον τίτλο: Ηλεκτρονική εφαρμογή υποβολής αναφορών για περιστατικά παραβατικότητας που λαμβάνουν χώρα από ή σε βάρος ανήλικων ατόμων. Η συγκεκριμένη εφαρμογή τέθηκε σε λειτουργία για να αντιμετωπίσει διάφορες μορφές κακοποίησης, βίας και παραβατικότητας και είναι προσαρμοσμένη σε τρεις ηλικιακές ομάδες (12-14, 15-18 και 18+). Μέσω της εφαρμογής δίνεται η δυνατότητα υποβολής ανωνύμων ή επωνύμων καταγγελιών μέσω του gov.gr, σύνδεσης με του τηλεφωνικούς αριθμούς 100 και το 10201 και αποστολής προτάσεων και κειμένων. Η πιο σημαντική όμως δυνατότητα που παρέχεται είναι το λεγόμενο "Emergency Button" για ανηλίκους 12-18 ετών, ένας είδος panic button, το οποίο χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις κινδύνου ζωής (Christou 2024).

Τέλος, υλοποιήθηκαν και υποστηρικτικά μέτρα προς τους ανήλικους. Ειδικότερα, επεκτάθηκε η λειτουργία του Κέντρου Ημέρας για την στήριξη της οικογένειας CONNECT FAMILY της ΑμΚΕ ΙΑΣΙΣ, υλοποιήθηκε πιλοτικό πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης από την ΕΠΑΨΥ (Εταιρία Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας) και προστέθηκε η δωρεάν Τηλεφωνική Γραμμή Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης (10306) η οποία λειτουργεί ανώνυμα όλο το 24ωρο για όλους τους πολίτες για οποιοδήποτε θέμα ψυχικής υγείας (Kaltsidi 2024, Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη της Βίας και την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων 2025-2030, 2025:60-61). Επίσης, τον Μάρτιο του 2025 εγκαινιάστηκε το «Σπίτι του Παιδιού» και στη Θεσσαλονίκη για ανήλικα θύματα που έχουν κακοποιηθεί. Τα «Σπίτια του Παιδιού» οργανικά εντάσσονται στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης (βλ. άρ. 74 Ν. 4478/17).

Συμπεράσματα

Η εγκληματικότητα διαφοροποιείται από την παραβατικότητα καθώς η τελευταία εσωκλείει και μη παραβατικές συμπεριφορές όπως την εκούσια εγκατάλειψη της οικογενειακής οικίας, την αγενή συμπεριφορά και την ανυπακοή στους γονείς. Με το Ν. 3189/2003 αντικαταστάθηκε ο όρος «ανήλικοι εγκληματίες» με τον όρο «ανήλικοι παραβάτες» προστατεύοντας τους ανηλίκους από το στιγματισμό και τη περιθωριοποίηση.

Με το νέο ΠΚ (Ν. 4619/2019), βάσει του άρ. 121 παρ. 1 ΠΚ, με τον όρο ανήλικοι νοούνται αυτοί που κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης έχουν ηλικία μεταξύ του δωδέκατου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένων. Νομικά, η μεταχείριση των ανηλίκων εμπίπτει σε τρεις κατηγορίες. Οι ανήλικοι κάτω των 12 ετών θεωρούνται ποινικά αδιάφοροι και νομικά δεν τελούν καν αξιόποινη πράξη. Οι ανήλικοι 12 έως 15 ετών θεωρούνται ποινικά ανεύθυνοι σε αυτούς μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα. Τέλος, οι ανήλικοι 15 έως 18 ετών θεωρούνται ποινικά υπεύθυνοι κατά μαχητό τεκμήριο, βάσει των άρ. 126 παρ. 2 και 127 ΠΚ και σε αυτούς επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή και Περιορισμός σε Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων αν η πράξη κριθεί ως κακούργημα (αν την τελούσε ενήλικος).

Τα στατιστικά στοιχεία έδειξαν ότι το χρονικό διάστημα 2016-2019 αυξήθηκε ο αριθμός των ανηλίκων δραστών. Στη συνέχεια, την περίοδο του Covid (κορωνοϊός) το διάστημα 2020-2021, ένεκα των μέτρων περιορισμού της ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών, στα περισσότερα αδικήματα μειώθηκαν οι ανήλικοι δράστες ενώ αυξήθηκαν σε λίγες κατηγορίες όπως στα αδικήματα της ενδοοικογενειακής βίας και στη νομοθεσία κατά των ναρκωτικών.

Ακολούθως, όμως, από το 2022 μέχρι και σήμερα η κατάσταση επιδεινώθηκε, τόσο ως προς το είδος και τον αριθμό των διαπραττόμενων αδικημάτων όσο και ως προς τον αριθμό των ανηλίκων δραστών. Μπροστά σε αυτές τις εξελίξεις η ελληνική πολιτεία ιδίως μετά το 2024 αντέδρασε δυναμικά λαμβάνοντας πολλά μέτρα τα οποία αποσκοπούσαν στην περιστολή του φαινομένου της νεανικής παραβατικότητας. Οι περισσότερες παρεμβάσεις αφορούσαν τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας, την ενδυνάμωση του ρόλου του σχολείου και της αστυνομίας, την προσπάθεια για καλύτερο γονεϊκό έλεγχο καθώς και πρακτικούς τρόπους υποστήριξης των ανηλίκων.

References

- Alexiadis, S. (2004). *Criminology*. Sakkoula. (in Greek)
- Andrianopoulos, V. (2024, June 25). Juvenile protection line: “The child will speak when the fear reaches the impassable.” *Kathimerini*. Retrieved March 17, 2025, from <https://www.kathimerini.gr/opinion/interviews/563091064/grammi-prostasias-anilikon-to-paidi-tha-milisei-otan-o-fovos-ftasei-sto-aprochorito/>
- Baziakou, K. (2028). *Criminal treatment of juvenile offenders of the drug law* (Master’s thesis, Aristotle University of Thessaloniki & University of Nicosia).
- Chaidou, A. (2021). *Juvenile criminality: Etiological approaches, prevention and social control* (3rd ed.). Nomiki Bibliothiki. (in Greek)
- Christou, S. (2024, September 12). Safe.YOUth: How the app will work for kids and adults? *Kathimerini*. Retrieved March 16, 2025, from <https://www.kathimerini.gr/society/563216470/safe-youth-pos-tha-leitoyrgei-i-efarmogi-gia-paidia-kai-enilikes/>
- Courakis, N. (2012). *Juvenile delinquent law: Criminal and criminological approach* (2nd ed.). Ant. N. Sakkoulas. (in Greek)
- Dalakouras, T. (2019). *Criminal procedural law* (Vol. 1, 2nd ed.). P. N. Sakkoulas. (in Greek)
- Evangelatos, I. (2023). *Juvenile criminal law: Article interpretation, comments, jurisprudence* (2nd ed.). Nomorama. (in Greek)
- Gasparinatos, M. (2020). *Youth delinquency & crime policy*. Nomiki Bibliothiki. (in Greek)
- General Secretariat of Anti-criminal Policy. (2015–2025). Prisoner summary table—Penalties on January 1 of each year (2015–2025). Retrieved September 26, 2025, from <https://sofron.gov.gr/sofronistika-katastimata/statistika-stoixeia-kratoumenon/>
- Hellenic Statistical Authority. (2000–2024). Offenses committed and perpetrators by nationality, gender, and age. Retrieved September 25, 2025, from <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU03/>
- Presidency of the Government, Hellenic Republic. (2025). *National strategy for the prevention of violence and dealing with delinquency of minors 2025–2030*.
- National Centre for Social Solidarity (EKKA). (2019). *Situation update: Unaccompanied minors (UAC) in Greece (December 31, 2019)*. Retrieved September 26, 2025, from https://ekka.org.gr/images/%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91%202019/gr_ekka_dashboard_31-12-2019.pdf
- National Centre for Social Solidarity (EKKA). (2018a). *Situation update: Unaccompanied minors (UAC) in Greece (December 31, 2018)*. Retrieved September 26, 2025, from https://ekka.org.gr/images/%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91_2018/gr_ekka_dashboard_31-12-2018.pdf

- National Centre for Social Solidarity (EKKA). (2017). *Situation update: Unaccompanied minors (UAC) in Greece (December 31, 2017)*. Retrieved September 26, 2025, from <https://data.unhcr.org/en/documents/details/61484>
- National Centre for Social Solidarity (EKKA). (2016). *Situation update: Unaccompanied minors (UAC) in Greece (December 28, 2016)*. Retrieved September 26, 2025, from <https://reliefweb.int/report/greece/situation-update-unaccompanied-children-uac-greece-28-december-2016>
- Kabouraki, T. (2023). *Risk factors for recidivism: The case of juvenile offenders* (Master's thesis, Panteion University).
- Kalaitzi, A. (2020). *The Greek law of juvenile delinquency: Legislative and educational aspects of juvenile detainees* (Thesis, Democritus University of Thrace).
- Kaltsidi, M. (2024, September 6). Pilot action plan for the prevention and dealing with youth violence starts in Thessaloniki. *ERT News*. Retrieved March 18, 2025, from <https://www.ertnews.gr/ert3/pilotiko-sxedio-drasis-gia-tin-prolipsi-kai-antimetopistis-vias-kai-tis-paravatikotitas-stous-neous-ksekina-sti-thessaloniki-gia-proti-fora-stin-ellada/>
- Korona, S. (2014). *Risk factors for juvenile delinquency* (Master's thesis, Technological Educational Institute of Thessaly).
- Kosmatos, K. (2025). *Juvenile law: Theory and practice* (3rd ed.). Nomiki Bibliothiki. (in Greek)
- Konstantinou, Z. (2016). Juvenile delinquency and criminal justice. In M. Gasparinatu (Ed.), *Crime and criminal repression in a time of crisis* (Vol. 1, pp. 1863–1882). Ant. N. Sakkoulas. (in Greek)
- Labropoulos, V. (2024, September 24). Youth violence statistics and affected areas. *To Vima*. Retrieved March 19, 2025, from <https://www.tovima.gr/print/society/idou-oi-arithmoitis-neanikis-vias-oi-perioxes-me-to-megalytero-provlima/>
- Margaritis, L. (2012). *Code of criminal procedure* (Vol. 1, 2nd ed.). Nomiki Bibliothiki. (in Greek)
- Margaritis, L., Paraskevopoulos, N., & Nouskalis, G. (2016). *Penology* (8th ed.). Sakkoulas. (in Greek)
- Margaritis, L., & Margariti, A. (2020). *Code of criminal procedure: Theory and jurisprudence*. P. N. Sakkoulas. (in Greek)
- Matskidou, O. (2011). *Juvenile delinquency: Prevention and treatment* (Master's thesis, Panteion University).
- Pitsela, A. (2022). *The criminal treatment of juvenile delinquency* (8th ed.). Sakkoulas. (in Greek)
- Plastira, A. (2024). *The criminal treatment of the juvenile offender* (Master's thesis, Democritus University of Thrace).
- Seferidis, E. (2014). *The penal treatment of juvenile offenders* (Doctoral dissertation, Democritus University of Thrace).
- Spinelli, K. (2014). *Criminology: Older and contemporary directions* (3rd ed.). Nomiki Bibliothiki. (in Greek)
- Hellenic Police. (2020). *Statistical yearbook*. Retrieved September 26, 2025, from <https://www.astynomia.gr/file/2021/12/05062021statistika.pdf>
- Hellenic Police. (2021). *Statistical yearbook*. Retrieved September 26, 2025, from <https://www.astynomia.gr/file/2022/12/epetirida2021.pdf>
- Tatsi, C. (2012). Juvenile delinquency in the capital region: Treatment or punishment? *Criminology*, 2(2012). (in Greek)

- Macrotrends. (1991–2024). Greece unemployment rate. Retrieved March 4, 2025, from <https://www.macrotrends.net/datasets/global-metrics/countries/grc/greece/unemployment-rate>
- Ministry of Justice. (2016–2024). Statistics. Retrieved September 26, 2025, from https://ministryofjustice.gr/?page_id=1603
- Christopoulou, P. (2021). *Juvenile delinquency in the light of control theories: An investigation with primary data* (Master's thesis, National and Kapodistrian University of Athens).
- Vidali, S. (2013). *Introduction to criminology*. Nomiki Bibliothiki. (in Greek)